॥ धृतराष्ट्र उवाच ॥ अधर्म्मेण हतं श्रुत्वा धृष्टद्युम्नेन सञ्जय । ब्राह्मणं पितरं वृद्धमश्वत्थामा किमब्रवीत् ।
मानवं वारुणाग्नेयं ब्राह्ममस्त्रञ्च वीर्य्यवान् । ऐन्द्रं नारायणञ्चैव यस्मिन्नित्यं प्रतिष्ठितं । ८९५
तमधर्म्मेण धर्म्मिष्ठं धृष्टद्युम्नेन संयुगे । श्रुत्वा निहतमाचार्य्यं सोऽश्वत्थामा किमब्रवीत् ।
येन रामादवाप्येह धनुर्व्वेदं महात्मना । प्रोक्तान्यस्त्राणि दिव्यानि पुत्राय गुणकाङ्क्षिणा ।
एकमेव हि लोके ऽस्मिन्नात्मनो गुणवत्तरं । इच्छन्ति पुरुषा लोके पुत्रं नान्यं कथञ्चन ।
आचार्य्याणां भवन्त्येव रहस्यानि महात्मनां । तानि पुत्राय वा दद्युः शिष्यायानुगताय वा ।
स शिष्यः प्राप्य तत्सर्व्वं स विशेषञ्च सञ्जय । शूरः शारद्वतीपुत्रः सङ्घे द्रोणादनन्तरः । ८९०
रामस्यानुमतः सङ्घे पुरन्दरसमो युधि । कार्त्तवीर्य्यसमो वीर्य्ये बृहस्पतिसमो मतौ ।
महीधरसमो धृत्या तेजसाऽग्निसमो युवा । समुद्र इव गाम्भीर्य्ये क्रोधे सर्पविषोपमः ।
स रथी प्रथमो लोके जितधन्वा जितक्लमः । शीघ्रोऽनिल इवाक्रन्दे चरन् क्रुद्ध इवान्तकः ।
अस्यता येन सङ्ग्रामे धरण्यभिनिपीडिता । यो न व्यथति सङ्ग्रामे वीरः सत्यपराक्रमः ।
वेदस्नातो व्रतस्नातो धनुर्व्वेदे च पारगः । महोदधिरिवाऽक्षोभ्यो रामो दाशरथिर्यथा । ८९५
तमधर्म्मेण धर्म्मिष्ठं धृष्टद्युम्नेन संयुगे । श्रुत्वा निहतमाचार्य्यं सोऽश्वत्थामा किमब्रवीत् ।
धृष्टद्युम्नस्य यो मृत्युर्दृष्टस्तेन महात्मना । यथा द्रोणस्य पाञ्चाल्यो यज्ञसेनसुतोऽभवत् ।
तं नृशंसेन पापेन क्षुद्रेणात्यल्पदर्शिना । श्रुत्वा निहतमाचार्य्यमश्वत्थामा किमब्रवीत् ।
इति श्रीमहाभारते द्रोणपर्व्वणि नारायणास्त्रमोक्षपर्व्वणि अश्वत्थामक्रोधे पञ्चनवत्यधिकशततोऽध्यायः ॥ १९५ ॥
॥ सञ्जय उवाच ॥ कृष्णेन निहतं श्रुत्वा पितरं पापकर्म्मणा । बाष्पेणापूर्य्यत द्रौणीरोषेण च नरर्षभ ।
तस्य क्रुद्धस्य राजेन्द्र वपुर्दीप्तमदृश्यत । अन्तकस्येव भूतानि जिहीर्षोः कालपर्य्यये । ८९०
अश्रुपूर्णे ततो नेत्रे अपमृज्य पुनः पुनः । उवाच कोपान्निःश्वस्य दुर्य्योधनमिदं वचः ।
पिता मम यथा क्षुद्रैर्न्यस्तशस्त्रो निपातितः । धर्म्मध्वजवता पापं कृतं तद्विदितं मम ।
अनार्य्यं सुनृशंसञ्च धर्म्मपुत्रस्य मे श्रुतं । युद्धेष्वपि प्रवृत्तानां ध्रुवौ जयपराजयौ ।
द्वयमेतद्भवेद्राजन् वधस्तत्र प्रशस्यते । न्यायवृत्तो वधो यस्तु सङ्ग्रामे युध्यतो भवेत् ।
न स दुःखाय भवति यथा दृष्टो हि स द्विजैः । गतः स वीरलोकाय पिता मम न संशयः । ८९८
न शोच्यः पुरुषव्याघ्रस्तया स निधनं गतः । यत्तु धर्म्मः प्रवृत्तः सन् केशग्रहणमाप्तवान् ।
पश्यतां सर्व्वसैन्यानां तन्मे मर्म्माणि कृन्तति । मयि जीवति मत्तातः केशग्रहमवाप्तवान् ।
कथमन्ये करिष्यन्ति पुत्रेभ्यः पुत्रिणः स्पृहां । कामात् क्रोधाद्यथाज्ञानात् द्वेषाद्वाल्येन वा पुनः ।
विधर्म्मिकाणि कुर्व्वन्ति तथा परिभवन्ति च । तदिदं पार्षतेनेह महदाधार्म्मिकं कृतं ।
अवज्ञाय च मां नूनं नृशंसेन दुरात्मना । तस्यानुबन्धं स द्रष्टा धृष्टद्युम्नः सुदारुणं । ८९९
अनार्य्यं परमं कृत्वा मिथ्यावादी च पाण्डवः । यो ह्यसौ कृष्णनाचार्य्यं शस्त्रं सन्त्याजयत्तदा ।
तस्याद्य धर्म्मराजस्य भूमिः पास्यति शोणितं ॥ अपे सत्येन कौरव्य दृष्टापूर्त्तेन चैव हि ।